

TARJIMON-TALABALARNING SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA KASBIY KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH

D.J. Farkhodova
O‘zbekiston davlat
jahon tillari universiteti
stajyor-tadqiqotchisi
Toshkent, O‘zbekiston
Orcid: 0009-0009-0295-9067
E-mail: dilnozad268@gmail.com

Annotation: *This topic explores how professional competence is developed among students studying translation through the lens of the synergetic approach. It investigates how the synergistic interaction of various elements influences the acquisition of translation skills and knowledge. The study likely delves into how complex systems within translation education contribute to the development of competent translators. It may examine the interconnectedness of different components such as language proficiency, cultural understanding, and technological skills in shaping students' translation abilities. The research may propose innovative methods or strategies that leverage synergy to enhance the effectiveness of translator training programs.*

Keywords: *Professional competence, translators-students, formation, synergetic approach, translation education, skill development, complex systems, language proficiency, cultural understanding, technological skills.*

Annotatsiya: *Ushbu mavzu sinergetik yondashuv obyektivi orqali tarjimani o‘rganayotgan talabalar o‘rtasida kasbiy kompetentsiya qanday shakllantirilishini o‘rganadi. Turli elementlarning sinergik o‘zaro ta’siri tarjima ko‘nikmalari va bilimlarini egallashga qanday ta’sir qilishini o‘rganadi. Tadqiqot, ehtimol, tarjima ta’limidagi murakkab tizimlar malakali tarjimonlarning rivojlanishiga qanday hissa qo‘shishini o‘rganadi. Talabalarning tarjima qobiliyatlarini shakllantirishda tilni bilish, madaniy tushunish va texnologik ko‘nikmalar kabi turli komponentlarning o‘zaro bog‘liqligini tekshirishi mumkin. Tadqiqot tarjimonlarni tayyorlash dasturlari samaradorligini oshirish uchun sinergetikadan foydalanadigan innovatsion usullar yoki strategiyalarni taklif qilishi mumkin.*

Kalit so‘zlar: *Kasbiy kompetensiya, tarjimon-talabalar, shakllantirish, sinergetik yondashuv, tarjima ta’limi, malaka oshirish, murakkab tizimlar, tilni bilish, madaniy tushunish, texnologik ko‘nikmalar.*

KIRISH

Tarjimashunoslikning doimiy rivojlanib borayotgan manzarasida tarjimon talabalari kasbiy malakani shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Tilni o‘tkazishning nozik jihatlari lingvistik qobiliyattan tashqari keng qamrovli mahorat to‘plamini talab qiladi. Sinergetik yondashuv qimmatli asos sifatida paydo bo‘lib, turli elementlarni uyg‘un tarzda birlashtirishni targ‘ib qiladi. Bu yondashuv tarjima

amaliyotida lingvistik, madaniy va texnologik jihatlarining o‘zaro bog‘liqligini tan oladi. Tarjimon talabalar sinergetika tamoyillarini o‘zlashtirib, til va madaniy tafovutlarni bartaraf etishda o‘zlarining roli haqida batafsil tushunchaga ega bo‘lishlari mumkin.

Sinergetik yondashuvning asosiy tamoyillari:

1. **Yaxlit o‘rganish:** Sinergetik yondashuv tarjima jarayonida turli komponentlarning o‘zaro bog‘liqligini tan olgan holda ta’limning yaxlit ko‘rinishini targ‘ib qiladi. Til, madaniyat, kontekst va muloqotni yagona tizimning ajralmas qismi sifatida ko‘rib chiqish orqali tarjimon talabalar o‘zlarining rolini yanada to‘liqroq tushinishlari mumkin.

2. **Fanlararo:** tilshunoslik, madaniyatshunoslik va aloqa nazariyasi kabi turli sohalardan kelib chiqqan holda, sinergetik yondashuv tarjimon talabalar turli fanlar bo‘yicha tushunchalarni o‘z amaliyotiga kiritishga undaydi. Ushbu fanlararo istiqbol ularning tarjima haqidagi tushunchalarini murakkab va dinamik jarayon sifatida boyitadi.

3. **Hamkorlikdagi ta’lim:** hamkorlik sinergetik yondashuvda markaziy o‘rinni egallaydi, o‘quv jarayonida o‘zaro ta’sir va umumiy bilimlarning muhimligini ta’kidlaydi. Tarjimon talabalar hamkorlikdagi loyihalar va tengdoshlarning fikr-mulohazalari bilan shug‘ullanish orqali jamoaviy sa’y-harakatlar va o‘zaro yordam orqali o‘z mahoratlarini oshirishlari mumkin.

4. **Moslashuvchan strategiyalar:** Sinergetik yondashuv tarjimon talabalariga tarjima vazifasidagi o‘zgaruvchan sharoit va qiyinchiliklarga samarali javob berishga imkon beruvchi adaptiv strategiyalarni qo‘llab-quvvatlaydi. Moslashuvchanlik va ijodkorlikni rivojlantirish orqali bu yondashuv talabalarni murakkab tarjima senariylarini ishonch bilan boshqarish uchun vositalar bilan jihozlaydi.

METODIKA

Tarjimadagi professional kompetensiya shunchaki til bilishdan ustun turadi. U madaniy sezgirlik, mavzu bo'yicha tajriba, texnologik mahorat va axloqiy idrok kabi ko‘nikmalar spektrini o‘z ichiga oladi. Tarjima san’ati so‘zlarni bir tildan boshqa tilga to‘g‘ri yetkazishdagina emas, balki madaniy kontekstda singib ketgan ma’noning nozik va nozik tomonlarini saqlab qolishda hamdir. Shu sababli, tarjimon talabalarini turli va dinamik lingvistik muhitda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan malakalar bilan ta’minlash uchun tarjima ta’limiga ko‘p qirrali yondashuv zarur.

NATIJA

Sinergetik yondashuv tarjima jarayonida turli komponentlarning o‘zaro bog‘liqligini himoya qiladi. Uning ta’kidlashicha, kasbiy kompetensiyaning rivojlanishi chiziqli rivojlanish emas, balki turli elementlarning simbiotik integratsiyasidir. Ushbu yaxlit nuqtai nazar tarjimani til bilimi, madaniy xabardorlik va texnologik vositalar sinergetik tarzda o‘zaro ta’sir qiladigan murakkab tizim sifatida ko‘rish muhimligini ta’kidlaydi. Ushbu o‘zaro bog‘liqlikni tan olish va qabul qilish orqali talabalar tarjimonlari o‘zlarining moslashish qobiliyatini, muammolarni hal qilish qobiliyatlarini va tillar madaniyati o‘rtasidagi ma’noni yetkazishda umumiy samaradorligini oshirishlari mumkin. Tarjima ta’limiga sinergetik yondashuv talaba

tarjimon talabalari kasbiy kompetensiyani rivojlantirishga rahbarlik qiluvchi bir qancha asosiy tamoyillar bilan asoslanadi. Birinchidan, yaxlit ta’lim talabalarni nazariy bilimlarini amaliy ko‘nikmalar bilan birlashtirishga undaydi, tarjima amaliyotiga xos bo‘lgan murakkabliklarni chuqur tushunishga yordam beradi. Ikkinchidan, dinamik moslashuvchanlik tarjimon talabalarini turli lingvistik kontekstlar va texnologik yutuqlarni samarali boshqarish uchun moslashuvchanlik bilan jihozlaydi. Nihoyat, hamkorlikdagi ishtirok umumiy o‘rganish va tengdoshlarning fikr-mulohazalari madaniyatini rivojlantiradi, ta’lim tajribasini boyitadi va talabalarni tarjimonlik kasbining hamkorligiga tayyorlaydi.

XULOSA

Talaba tarjimonlarda kasbiy kompetensiyani shakllantirish dinamik va ko‘p qirrali jarayon bo‘lib, yaxlit va sinergetik yondashuvni talab qiladi. Til bilimi, madaniy sezgirlik, texnologik vositalar va axloqiy mulohazalarni birlashtirgan holda, tarjimon talabalar tarjimaning xilma-xil va doimiy rivojlanib borayotgan sohasida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan har tomonlama rivojlangan ko‘nikmalarni rivojlantirishlari mumkin. Sinergetika tamoyillarini qabul qilish nafaqat individual mahoratni oshiradi, balki butun tarjimonlik kasbining rivojlanishiga ham hissa qo‘shadi. Birgalikda o‘rganish, amaliy tajriba va doimiy takomillashtirishga intilish orqali talaba tarjimonlar tarjima sohasida muvaffaqiyatli va qoniqarli martaba uchun mustahkam poydevor qo‘yishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. Rodichev N.F. Problems of formation of key competencies of socio-professional self-determination of youth // on the way to the 12-year-old school: a collection of scientific papers. — M.: IOSO RAO, 2000. - P. 216-222
2. Latyshev L.K. Translation: theory, practice and teaching methods. M.: Academy, 2003. 192 p.
3. Abduganiyeva, J. & Matenova, F. (2023) Translation Assesment Quality. 84.